

Τέχνη & Θεολογία, από τα κείμενα του αρχιμ. Βασίλειου Γοντικάκη (4ο Μέρος)

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#)

[Εμμανουήλ Πάλλας, Αρχιτέκτονας Μηχανικός ΑΠΘ](#)

Αυτοί ἄ οι αληθινοί καλλιτέχνες ἄ που δεν παρατηρούν, δε διανοούνται, δεν ανήκουν στη θεολογία των ακαδημαϊκών συζητήσεων[1] και των φιλοσοφικών απόψεων[2] ἄ αυτοί που μετέχουν σε μυσταγωγία θεία[3], **πάσχουν τα θεία**[4], ζουν τη «βιούμενη λειτουργικώς θεολογία»[5] ἄ αυτοί **μαρτυρούν**. Ομολογούν με την τέχνη τους τα όσα ο Θεός τους αξίωσε. Όσα τους κατέστησε φανερά. Γι' αυτό και σημειώνει ο γέροντας: «Εδώ βρισκόμαστε σε άλλο επίπεδο παιδείας, πολιτιστικά και πνευματικά. Βρισκόμαστε σε χώρο υψηλής τέχνης(σε αρχιτεκτονική, εικονογραφία, μέλος, ποίηση, πεζό λόγο) που είναι καρπός και αφορμή πνευματικής ωριμότητας.»[6] Είναι απόσταγμα της καρδιάς[7]. Ξεχείλισμα αγιοπνευματικό. Απαύγασμα ζωής καινής και χάριτος[8].

Και τότε, με την εμπειρία του ακτίστου, ως «ανεωγμένη θύρα της Αληθείας»[9] **ελευθερώνεται**. Τότε ο καλλιτέχνης, ο αγιογράφος, το ζωντανό μέλος της Εκκλησίας, ο άγιος, «τρέφεται απ' όλους : θεολόγους υμνωδούς, απλούς πιστούς»[10], δανείζεται κι αφομοιώνει απ' όλους όσα θέλει[11]. « Παίρνει ποιήματα του Βερίτη και μιλά επαινετικά. Ενώ βλέπει τι είναι ο κόσμος και η κοσμικότητα που βασανίζει τον άνθρωπο, δε διστάζει να πάρει λαϊκά τραγούδια και να τα σχολιάσει με τον δικό του άγιο τρόπο. Ενώ ξέρει τι είναι ο αρχαιοελληνικός παγανισμός, επισκεπτόμενος το μουσείο, διακρίνει στον καλλιτέχνη που έφτιαξε το άγαλμα του Δία στοιχεία πνευματικής γνησιότητας και δε φοβάται να τα σχολιάσει θετικά.»[12] Δε φοβάται **κι αξιοποιεί** τα πάντα[13].

Είναι όμως σκεύος εκλογής. Δοχείο της χάριτος. Κατά χάριν, όμοιος Χριστού. Και μέσω χειρών και νοός οσίων, αγιάζεται κι ό,τι ποτίζεται με την παρουσία τους τη χαριτωμένη τα στασίδια που προσευχήθηκαν, οι πλάκες των ναών που λείαναν,[14] κι αυτές ακόμη οι εικόνες που τους απεικονίζουν[15]. Κι είναι τελικά η θεία ενέργεια, που γεννά τα ιερά σκεύη και συντηρεί ό,τι σήμερα μπορούμε να εκθέτουμε ως κειμήλιο[16]. Είναι τελικά ο ίδιος **ο Χριστός που ενεργεί τα πάντα**

[17] ὅταν χαράσσουμε «το εκτύπωμα του Θεανθρώπου»[18], ὅταν κτίζουμε τους ναούς και τα μοναστήρια, ὅταν συνθέτουμε τα τροπάρια και μελωδούμε τους ὕμνους ὅταν ζούμε[19] (θα λέγαμε, οὐκέτι ἡμεῖς, μα ἐν ἡμῖν Χριστός).

Ἔτσι, δε μιλάμε για ἔργα τέχνης κάποιου τεχνίτη[20], «ποιηθέντα δια θελήματος ἀνθρώπου»[21], ἀλλά για εἰκόνες, ναούς και σκεύη, ἀχειροποίητα ἰ θεότευκτα ἰ θεόδητα[22]. Ἔργα που ἀκτινοβολοῦν χάρη που παρηγορεῖ, φωτίζει, ἐμπνέει[23] κι ἀπ' τῶν εἰκόνων ἀκόμη τα πολλὰ ἀντίγραφα(!)[24]. Χάρη που ξεπερνά τὴν αἴσθηση και τὴ γνώση[25]. Ἔργα που ἀκτινοβολοῦν τῆς Ἐκκλησίας τὸ κάλλος τὸ οὐράνιο ἰ τὸ ἀχειροποίητο[26] ἰ κάλλος που δὲν εἶναι κατηγορία αἰσθητικὴ ἀλλὰ χάρισμα πνευματικὸ[27].

[1] ΕΙΣΟΔΙΚΟΝ, σελ.41

[2] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.57

[3] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.18

[4] ΤΟ ΚΑΛΛΟΣ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ, σελ.38

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.35

[5] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.58

[6] ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.19

[7] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.48

ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΑΙΝΕΙ ΠΑΣΙ, σελ.95

[8] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες τῆς Ἱεράς Μονῆς Σταυρονικήτα, σελ.16

[9] ΕΙΣΟΔΙΚΟΝ, σελ.71

[10] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες τῆς Ἱεράς Μονῆς Σταυρονικήτα, σελ.21

- [11] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, σελ.40
- [12] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.103 (αναφέρεται στον όσιο γέροντα Πορφύριο)
- [13] ΕΙΣΟΔΙΚΟΝ, σελ.168
- ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.19
- ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.62
- [14] ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.24
- [15] ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΠΟΡΤΑΪΤΙΣΣΗΣ, σελ.11
- [16] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.121
- [17] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, σελ.20
- [18] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, σελ.14
- [19] ΚΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΗΣΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, σελ.47
- [20] ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ, σελ.121
- [21] ΦΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΑΙΝΕΙ ΠΑΣΙ, σελ.67
- [22] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, σελ.23,
- «Οι εικόνες, τα ιερά σκεύη, οι ναοί είναι και λέγονται αχειροποίητα, θεότευκτα, θεόδητα. Γιατί αν και είναι από υλικά της γης, αν και έχουν γίνει από χέρια των ανθρώπων, όμως είναι άγια και ιερά. Η κατασκευή τους δεν είναι επίνοια ανθρώπων αλλά λειτουργία πνευματική, έργο του Αγίου Πνεύματος.»
- [23] ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ στις τοιχογραφίες της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα, σελ.22

[24] ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΠΟΡΤΑΪΤΙΣΣΗΣ, σελ.10

[25] ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΜΑΣ, σελ.23

[26] ΚΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΗΣΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, σελ.89,

Ο γέροντας αναφέρει από τις μνήμες του για τη σκήτη των Ιβήρων: «Είχε έναν αέρα ανέγγιχτης αλήθειας και κάλλους αχειροποίητου η αρχιτεκτονική της Σκήτης και η συμπεριφορά των μοναχών της.»

[27] ΚΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΗΣΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ, σελ.47

<http://bit.ly/1il6dfA>